
Використання фразеологізмів на заняттях з української мови як необхідний елемент формування мовної культури майбутніх фахівців

Валентина Тимкова

кафедра іноземної філології та перекладу, Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету, Вінниця, Україна
ORCID 0000-0001-5170-5412

Для цитування цієї статті:

Тимкова Валентина. Використання фразеологізмів на заняттях з української мови як необхідний елемент формування мовної культури майбутніх фахівців. International Science Journal of Education & Linguistics. Vol. 2, No. 1, 2023, pp. 69-76. doi: 10.46299/j.isjel.20230201.01.

Надійшла до редакції: 30 грудня 2022 р.; **Схвалено:** 02 січня 2023 р.;

Опубліковано: 01 лютого 2023 р.

Анотація. У нашому дослідженні ми аналізуємо функціонування фразем у діловому мовленні здобувачів вищої освіти, вивчення ролі фразеологічних одиниць в мовленні сучасного фахівця, що є свідченням належного формування висококваліфікованих кадрів. Метою нашого дослідження є висвітлення комунікативного підходу до вивчення фразеології здобувачами вищої освіти будь-якого профілю та ролі стійких фразеологізмів у формуванні їхньої професійної культури. Актуальність дослідження зумовлена не лише його зверненням до надзвичайно популярної нині в лінгвістиці теми фразеології, а й необхідністю виховувати свідоме прагнення до вивчення мовного надбання рідної держави в офіційно-діловому мовленні. Важливим аспектом фахової мовної підготовки здобувачів вищої освіти є знання ними фразеологічних норм сучасної української літературної мови під час вивчення української мови за професійним спрямуванням. Власне, у фразеологічних одиницях знаходимо багатогранність історичного минулого народу, його звичаї, традиції та культуру, найбільш точно відображається менталітет. Фразеологізми, будучи компонентом культури, одночасно виступають як дзеркало народної філософії і вказують на мовну культуру інших народів. У цьому вимірі рідні фразеологізми постали для індивіда справжнім розпізнанням соціально-культурної самодостатності, що виявляють нерозривний зв'язок окремої людини з цілісним соціальним організмом, яким є нація.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічні одиниці, культура фахового мовлення, літературна мова, мовна культура, професійна культура.

1. Вступ

У професійному становленні сучасного фахівця будь-якого профілю чільне місце належить культурі мовлення, зокрема вдаль використання фразеологічних одиниць, як одному із складників його фахової компетентності, адже формування гармонійно розвинутої особистості без інтелектуально-естетичного впливу мови неможливо. Курс української мови за професійним спрямуванням має на меті допомогти майбутнім фахівцям опанувати мистецтво публічного переконливого мовлення, укладати тексти різних промов та ділових паперів з певної теми і для різних ситуацій, моделювати спілкування з різною аудиторією, критично оцінювати власне мовлення і суспільну мовну практику. У Вінницькому торговельно-економічному інституті ДТЕУ приділяється увага таким видам робіт на заняттях

з української мови за професійним спрямуванням: знаходження фразеологізмів у творі та їх тлумачення; складання мінітвору на задану тему, використовуючи фразеологізми; стилістичне редагування фразеологічних зворотів; тлумачення значення фразем тощо.

Сучасні умови демократичного життя надають змогу повніше оволодіти нормами сучасної української літературної мови, критично використовувати все те з української літератури, історії, культури, науки, що було заборонено, вилучено чи забуто, повніше сформувати словниковий склад, звернути особливу увагу на фразеологічне багатство сучасної української літературної мови. Мовлення майбутніх фахівців будь-якого профілю є невіддільною складовою їх успішного професійного зростання. Передбачається, що в процесі вивчення згаданої дисципліни здобувачі удосконалюватимуть уміння і навички щодо вироблення культури фахового мовлення, зокрема свідомого використання стійких фразеологічних зворотів як в усному, так і в писемному професійному мовленні, адже мовна культура є невід'ємною частиною кожного суспільства, кожної групи людей та особи.

2. Об'єкт та предмет дослідження

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці української мови, предмет дослідження – структурні та семантичні особливості фразеологізмів української мови як необхідний елемент формування мовної культури майбутніх фахівців. Актуальність пропонованої теми полягає в тому, що фразеологія є цінним надбанням духовної спадщини народу, а відтак має важливе значення для встановлення його ідентифікації.

3. Мета та задачі дослідження

Метою нашого дослідження є висвітлення комунікативного підходу до вивчення фразеології здобувачами вищої освіти будь-якого профілю та ролі стійких фразеологізмів у формуванні їхньої професійної культури.

У нашій студії використовується **метод** фразеологічного опису, комплексний метод, оскільки прихильники вузького і широкого розуміння фразеології мають різний підхід до методів дослідження, які власне залежать від визначення обсягу фразеологічного складу мови.

4. Аналіз досліджень і публікацій

Функціонально-стилістичні особливості використання фразеологічних одиниць досліджували М. Жовтобрюх, І. Білодід, А. Коваль, А. Мамалига, О. Пономарів, О. Сербенська, В. Костомаров, Г. Солганик та ін. Фразеологія зростала на міцному фундаменті фольклористичних, етнографічних, особливо етнолінгвістичних, ґрунтовних філологічних дослідженнях О. О. Потебні, М. Ф. Сумцова, І. Я. Франка, М. І. Костомарова, П. П. Чубинського, П. О. Куліша, Б. О. Ларіна. Поданій тематиці свої дослідження присвятили такі вчені, як Ф. П. Медведєв, В. О. Васильченко, В. Д. Ужченко, Л. І. Мацько, А. С. Токарська та ін. Проблемі формування мовної культури особистості приділяли велику увагу науковці М. Вашуленко, Л. Мацько, І. Огієнко, Л. Паламар, В. Русанівський, Л. Скуратівський, В. Підгурська та ін.

На думку В. Русанівського, культура мови покликана оцінювати доречність, доцільність або недоречність, недоцільність використання різних засобів мовного вираження. Вона виступає тим чутливим інструментом, що першим помічає нові явища в лексиці, фразеології, граматиці, підказує мовцям стилістичне забарвлення мовних форм, попереджає про втрату словом його інформативного й емоційного заряду [1].

Дослідниця В. Підгурська зазначає, що оволодіння культурою мови є передумовою багатства внутрішнього світу людини, барометром духовної зрілості нації. Культура мови – це своєрідна візитівка, відповідно до того, як людина говорить, можна визначити її

інтелектуальний рівень і творчий потенціал [2, 167].

Не втрачають своєї актуальності матеріали Івана Огієнка, уможлиблюють аналіз мовленнєвих особливостей та поширення фразеологічних одиниць, адже вболівання вченого за українську мову й культуру безпосередньо впливають на формування самоусвідомлення нації, дбайливого ставлення до своєї історії в усіх її проявах. Великий вчений, мовознавець Іван Огієнко пише: «Мова – це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма нашого організування» [3].

Створюючи необхідні умови для вільного розвитку особистості студента, його мислення і мовленнєвої культури, через залучення до різноманітних видів творчої діяльності, ми таким чином долучаємося і до процесу виховання. Адже відомо, що навчання і виховання перебувають у тісній взаємодії. Таким чином, заклади вищої освіти, крім надання освітніх послуг, мають готувати свідому національну інтелігенцію, сприяти оновленню і збагаченню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти, примножувати культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів. Адже «як про духовну зрілість окремої особи, так і про зрілість цілого народу судять найперше з культури його літературної мови» [3, 12], – зазначав Іван Огієнко, особистість, котра становить окрасу нації.

5. Виклад основного матеріалу

Важливим аспектом фахової мовної підготовки студентів є знання ними фразеологічних норм сучасної української літературної мови, коли не спотворюється зміст і граматична будова фразеологічних одиниць. Необхідно розрізняти фразеологізми від вільних словосполучень. Однак у мовленні носіїв часто порушується граматична будова усталених мовних зворотів. Низька культура мовлення сучасного фахівця характеризується порушенням правил слововживання, граматики, вимови та наголошення, написання. Наприклад, помилково вживають вислови *відпала необхідність* замість *немає потреби, становити собою* замість *являти собою, попереджати хворобу (тварин, рослин)* замість *запобігти хворобі, рівні по величині* замість *однакові (рівні) за розміром (за обсягом), попередити розповсюдження інфекції* замість *запобігти поширенню інфекції, скрутне положення* замість *скрутне становище, приймати (прийняти) міри* замість *вживати (вжити) заходів* тощо. Цілісність значення, відтворюваність, відносна постійність компонентного складу та структури, а також експресивність дозволяють окреслити межі фразеологічного складу. Ця категорія усталених зворотів посідає значне місце у фразеології української мови, а тому студентам на практичних заняттях з української мови подаємо найбільш вживані з них у професійній мовній практиці і пояснюємо денотативні відмінності у їх лексичних значеннях [4, 87].

Під час вивчення фразеології ми маємо подбати також про дотримання здобувачами вищої освіти культури мовлення. Культура спілкування є складовою частиною культури людини загалом і безпосереднім організатором структури людських стосунків. Стан моральної та психологічної культури спілкування в суспільстві відчутно впливає на рівень економічного й політичного розвитку держави, духовність її громадян, їх національну свідомість. Культура спілкування формується багатьма поколіннями. Суспільство загалом і кожний його член зокрема мають прагнути того, щоб не лише зберегти, а й примножити духовний спадок попередників.

Дбаючи про підвищення рівня мовленнєвої культури, а також збагачення словникового запасу здобувачів вищої освіти, зокрема економічного напрямку, та здійснюючи міжпредметні зв'язки, ми практикуємо такі завдання, як-от: *дібрати до низки професійних порад ідіому*: до поради: *Краще засівати добірні зерна, аніж які-небудь* – майбутні фахівці добирають такі прислів'я: *«Чистим зерном сійте поле, то вродить хліб, як море, а нечистим посієте – собі шкоди надієте»*; *«Що посієш, те і вродить»*; *«Від привозного насіння врожай часто кращий»*; до поради: *Насіння треба кидати у добре підготовлений ґрунт* – *«Вдячність і пшениця родять*

лише на доброму ґрунті»; «На добрій землі що не посієш, те й вродить»; до поради: *Варто пам'ятати про потребу у добривах – «Більше землю вдобрйай – матимеш урожай»;* «Без добрив збирайтесь лише на врожай бур'янів»; «Дай землі, то й вона тобі дасть»; «Хто землі дає, тому й земля дає» [4, 88] і под.

Студенти мають знатися і на тому, які прислів'я можна дібрати до низки ключових слів. Наприклад, до *прибуток (дохід)*: «Буде за худобою догляд – буде й прибуток»; «Всякий дохід не обходиться без турбот»; «Веди за тваринами старанний догляд – будеш мати прибуток»; до *земля*: «Буде земля, то й корову купите»; «Без догляду земля занепадає»; «Аби земелька була нам доброю матір'ю, аби небо знало, що воно для нас – як батько».

Фразеологічні одиниці є оптимальним засобом впливу на читачів, послуговуючись якими «адресант кодує певну інформацію не лише з метою донесення її до читача, а й з метою актуалізації його уваги» [1, 34]. Особливу увагу варто звертати на фразеологічні одиниці-покручі. Наприклад: 1. *Яка яблунька, такі яблучка – Яка грушка, така й юшка; яка пряжа, таке й полотно; яка пшениця, така й паляниця тощо.* 2. *Крутиться як білка в колесі – Крутиться як муха в окропі.* 3. *З вовками жити по вовчому вити – З ким поведешся, від того і наберешся.* 4. *Не діли шкуру невбитого ведмедя – Не кажи гоп, поки не перескочив.* 5. *Баснословні ціни – неймовірно високі ціни.* 6. *Заключати угоду – Укладати угоду.* 7. *Вносити вклад – Зробити внесок.* 8. *Задаватися метою – Ставити собі за мету тощо.*

Варто зазначити, що культура мови – це складник професійної культури. Тому завданням вищої школи є підготовка фахівців нової генерації: кваліфікованих, грамотних, мовно компетентних, які б досконало, ґрунтовно володіли українською літературною мовою у повсякденно-професійній, офіційно-документальній сфері, зокрема набули навичок комунікативно виправданого використання засобів мови, оволоділи мовою конкретної спеціальності, фаху. Цьому сприяє вивчення навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».

Для формування мовної культури майбутніх фахівців під час занять особливу увагу звертаємо на вироблення у них навичок культури ділового мовлення. Важливими є такі компоненти, як правильність мовлення (знання мовних норм, досконале володіння літературними нормами на всіх рівнях мовної системи в її усному і писемному різновидах); мовна майстерність (вона забезпечується обізнаністю із синонімічним багатством літературної мови, наявністю навичок добору найбільш точного висловлювання для певної ситуації); мовна свідомість (стійке прагнення мовця до вдосконалення власного мовлення).

Для досягнення здобувачами високої культури мовлення, виразності й багатства індивідуальної мови, рекомендуємо їм: виробити стійкі навички мовленнєвого самоконтролю і самоаналізу; не соромитися частіше заглядати у словники, правопис, посібники зі стилістики; постійно збагачуватися новими мовними засобами зі сфери професійного мовлення свого і близьких фахів; читати хоч би періодично українську класичну і сучасну літературу та публіцистику, пресу з тим, щоб мати «на слуху» рівень розвитку сучасної української літературної мови; постійно бути уважним до своєї мови і мови найближчих осіб, колег, дбати про автоматизм гарного мовлення; системно робити записи власних думок та спостережень; читати і записувати цікаві думки інших [5].

Отже, систематична й послідовна робота з формування мовної культури здобувачів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням може істотно вплинути на рівень засвоєння ними норм сучасної української літературної мови, що сприятиме підвищенню загальномовного рівня майбутніх фахівців, формуванню практичних навичок ділового усного і писемного спілкування в колективі, розвитку комунікативних здібностей. Переконані, що моральним принципом кожної людини повинно стати положення «культура людини – це культура її мовлення».

У формуванні національної свідомості також не можна оминати проблеми мови та мовлення. Сучасна молодь має усвідомити, що без оволодіння державною мовою неможливо стати повноцінним громадянином своєї держави, патріотом України та й просто інтелігентною

людиною, кваліфікованим спеціалістом будь-якої галузі господарства [1, 5].

Літературній освіті відводиться особлива роль у формуванні соціального й морального обличчя молоді, оскільки література є могутнім джерелом національної духовності, своєрідним генетичним кодом, пам'яттю народу. У художній літературі знаходять своє вираження його історія, його моральні цінності, ідеали, традиції, його ментальність, національний характер. Оволодіння літературою свого народу – це шлях до досконалого оволодіння українською мовою. Адже першоелементом літератури є мова в її різноманітних стильових вираженнях.

Сучасне суспільство вимагає від молоді свідомого користування рідною мовою, розуміння функціонального призначення всіх її одиниць, їх виражальних можливостей, і фразеологічні одиниці в цьому плані є надзвичайно важливим і цікавим матеріалом для вивчення, адже вони ввібрали в себе мудрість українського народу, його багатовіковий досвід, мораль, розум, кмітливість, спостережливість, гумор, дотепність. Використовуючи фразеологізми у своїх виступах, у професійному спілкуванні, ми даємо оцінку не лише людям, а й навколишньому світові. Фразеологізми – іскрометні скарби мовної образності – передають найтонші відтінки душевних порухів, надають висловлюванню національного колориту, збагачують наше мовлення, роблять його образним, виразним, емоційним. Фразеологізми в мовленні функціонують паралельно з лексичними одиницями, але влучність їх використання різна, адже фразеологічні одиниці, порівняно зі словами, як зазначає Л. Скрипник, є виразнішими з емоційно-експресивного погляду. Найважливіша проблема у вивченні фразеології – це семантизація фразеологізмів, тобто встановлення їхніх значень. Семантизація є важливим аспектом роботи з розвитку і збагачення мовлення студентів лексичними і фразеологічними одиницями [5, 26].

Робота з фразеологізмами дозволяє розширити словниковий запас здобувачів вищої освіти, довести важливість доречної поведінки людей у суспільстві, ознайомити з нормами етикету, вона сприяє реалізації комунікативної та функціональної змістових ліній навчання української мови.

З прадавніх часів люди співвідносять навколишній світ із частинами свого тіла – головою, руками, ногами, серцем – давали їм назви. Використовуючи останні у переносному значенні, люди точніше передавали свої думки, почуття, дії і ставлення до світу, у якому жили. Відтак, назви частин тіла є цікавим об'єктом дослідження у царині сучасної лінгвістики.

Відомо, що фразеологізми здебільшого сформовані шляхом метафоричного та метонімічного переосмислення. Національно-культурна семантика відображає специфічне сприйняття реалій кожним етносом, спирається на особливі фонові значення про фрагмент дійсності, властиві кожному окремому народу, культурній спільноті, а їх метафоричні та метонімічні перенесення яскраво виражають національно-культурну семантику є невід'ємною частиною й одним із засобів формування мовної картини світу. Як підкреслює мовознавець Дж. Лакофф, «метафора пронизує все наше повсякденне життя й проявляється не тільки в мові, а й у мисленні та діях людини» [6, 169].

Спробуємо, насамперед, відповісти на запитання: звідки походять сталі сполучення? Ймовірно, що фразеологізми, ідіоми, афоризми, крилаті вирази почали існувати з тих часів, відколи з'явилася людська мова. Сьогодні важко уявити наше життя без фразем, зокрема, й тих, до структури яких входить номен *язик*. Останні розкласифіковуємо таким чином:

1. Фразеологічні одиниці, у семантиці яких є сема «говорити/мовчати»: «влучна, дотепна, дошкульна, глузлива мова» – *гострий на язик* [7, 201], *різкий на язик* [4, 201]; «замовкнути» – *прикусити язика* [7, 202], *держати язик за зубами* [7, 201], *язик приріс до піднебіння* [7, 786]; «довго беззмістовно говорити» – *молоти язиком* [7, 202], *мозолити свій язик* [8, 163], *теліпати язиком* [9, 786]; «говорити неприємності» – *жалити язиком* [8, 153]; «говорити приємне» – *розпускати мед язиком* [8, 177]; «спонтанно промовити» – *зриватися з язика* [8, 153]; «багато говорити» – *язик попівський як день петрівський* [7, 202], *давати волю язикові* [7, 201], *довгий язик* [8, 785]; «говорити зайве» – *грішити язиком* [7, 201]; «звести наклеп на кого-небудь» –

присолодити *язика* [8, 175]; «бути готовим висловлюватися» – *тримати на язичці* [7, 202]; «вираження недоброго побажання з приводу недоречних висловлювань» – *тіпун вам на язик* [7, 202]; «примушувати висловитися з якогось приводу» – *тягти за язик* [7, 202], *язик не відпаде* [8, 785]; «дуже хочеться розповісти щось» – *свербить язик* [7, 202]; «говорити невиразно, через силу» – *язик заплітається* [8, 785]; «соромитися заговорити» – *язик не повертається* [7, 202]; «красномовний» – *цікавий на язик* [7, 202].

2. Фразеологічні одиниці у семантиці яких відсутня сема «говорити/мовчати»: «захопити когось у полон» – *язика дістати* [8, 785]; «робити щось швидко, терміново» – *висолопивши язика* [7, 201].

Фразеологізми можуть вступати у системні зв'язки, формуючи синонімічні ряди та антонімічні пари. Фразеологічні синоніми – це тотожні або тільки близькі за значенням сталі сполучення. Наприклад, значення «балакучий» передає такий синонімічний ряд: *добре язик підвішений* [8, 785]; *довгий на язик* [7, 201]; *клепати язиком* [9, 160]; *молоти язиком* [7, 202]; *розперезати язика* [8, 788]; *бути справним на язик* [8, 783] та ін.

Фразеологічні антоніми виникають не як заперечення того чи іншого предмета, його ознаки чи дії, а як результат пізнання цього предмета з іншого боку, визначення протилежної якості, дії чи характеристики. Антонімічним до синонімічного ряду «балакучий» виступає ряд із значенням «мовчазний»: *тримати язик за зубами* [7, 201]; *забути язика в роті* [7, 202]; *класти язик за зуби* [7, 201]; *придержати язика* [9, 174] та ін.

Отже, спостерігши усе різноманіття фразеологізмів із компонентом *язик*, можемо зробити такі висновки: останні утворені шляхом метафоричного та метонімічного переосмислення; вони вступають у синонімічні та антонімічні відношення. У змісті фразем із компонентом *язик* віддзеркалено світогляд, духовність, ментальність, естетичний світ і етична культура етносу. Вміле використання фразеологізмів надає мовленню масштабу і глибини, увиразнює його суть, потужно віддунує у думках та почуттях мовно розвиненої особистості.

Національна специфіка мови певною мірою знаходить свій вияв у її фразеологічній системі, яка формувалася упродовж багатьох століть. Беззаперечною є теза, що фразеологічні одиниці акумулюють у собі погляди людської спільноти на різноманітні аспекти життя.

Проблема мовленнєвої культури як важливого чинника розвитку і виховання особистості не може бути реалізована без систематичної фразеологічної роботи. Культура мовлення – важлива складова загальної культури людини; відповідність нормам літературної мови є однією з основних її вимог [10, 114].

Спостерігаючи за навчальною діяльністю студентів, допомагаючи їм у поступі до підвищення фахового рівня, хочеться на жаль, відзначити, що їхнє мовлення і комунікативні уміння, зокрема, далекі від вимоги часу і від того рівня, з яким молода особа повинна закінчувати заклад вищої освіти. Ще багато студентів нехтують українською літературною мовою, віддаючи перевагу суржику, просторічній мові, легко переходять у спілкуванні на російську (хоча таких все менше з часу повномасштабного вторгнення країни-агресорки до України), на заняттях почуваються невпевнено, часто довго шукають потрібне в конкретній комунікативній ситуації слово, бояться на занятті вступити в діалог з колегами, обмежуючись тільки доповненнями, соромляться звернутися до викладача із запитанням.

Тут доречно згадати державного діяча І. Огієнка, який відзначає, що «без добре виробленої рідної мови нема всенародної свідомості, нема нації, а без свідомості нації – нема державності, як найвищої громадської організації, в якій вона отримує найповнішу змогу свого всебічного розвитку й виявлення» [3, 11]. Розвиваючи думку, вчений доходить висновку, що найголовніший і найцінніший елемент, що об'єднує етнографічний народ і перетворює його в свідому націю, то соборна літературна мова, тому «державна, що не об'єднує всіх племен свого народу спільною соборною літературною мовою, завжди наражена й на політичне роз'єднання цих племен» [3, 13].

Сучасний фахівець має йти в ногу з часом, стежити за змінами та тенденціями мовної норми, він повинен знати, яка реальна практика вживання, наскільки вона відповідає

загальним законам мови і тенденціям її сучасного розвитку. Не можна бути осторонь мовних покручів, неприродного, невиправданого і незрозумілого вживання мовних норм, зокрема, фразеологічних.

6. Висновки. Перспективи подальшого розвитку дослідження

Отже, вивчення фразеології є вагомим чинником у формуванні навичок культури мовлення, збагаченні словникового запасу, засвоєнні стилістичних засобів української мови. Ці компетенції є базовими для становлення всебічно розвинутої особистості як інтелектуально, так і професійно.

Фразеологічні одиниці використовуються для стилізації тексту та увиразнення мовлення. Фразеологізми володіють високим рівнем мотивації, їхнє значення легко зрозуміти і в той же час вони урізноманітнюють мову [15, 114].

Таким чином, мовна особистість фахівця є не лише показником його професійних якостей, а й фактором, що впливає на його визнання в суспільстві, а це передовсім може стати основою для подальших серйозних роздумів осіб над особливостями свого мовлення й комунікативної поведінки. Складний процес формування лінгвістичної культури молодого покоління у закладах вищої освіти є постійним процесом формування індивідуального та колективного етноменталітету мовних особистостей як свідомих членів суспільства, що потребує подальшого розвитку лінгвістичного дослідження.

Список літератури:

- 1) Культура української мови: довідник / за ред. В. М. Русанівського. Київ, 1990. 304 с.
- 2) Підгурська В. Ю. Удосконалення культури мовлення майбутніх учителів початкових класів шляхом засвоєння норм літературної мови. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика*: [зб. наук. праць] / за заг. ред. С. Вітвіцької. Житомир, 2017. С. 167–170.
- 3) Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. Львів: Фенікс, 1995. 46 с.
- 4) Тимкова В. А., Марцінко Т. І. Функціонування фразеологізмів у професійному мовленні сучасного аграрія / *Наукові записки Вінницького національного аграрного університету*. Серія: Соціально-гуманітарні науки [Гол. ред. Калетнік Г.М.]. Вінниця : ВНАУ, 2014. Вип. 3. 148 с.
- 5) Скрипник Л.П. Фразеологія української мови. Київ: Перун, 1973. 280 с.
- 6) Гриценко Т. Розвиток мовної особистості у технічних ВНЗ. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*: зб. наук. праць НАУ. 2009. Вип. 17. С. 162–172.
- 7) Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. УЗЗ Фразеологічний словник української мови. Київ: Освіта, 1998.
- 8) Словник фразеологізмів української мови / НАН України, Ін-т укр. мови. [уклад.: В. М. Білоноженко та ін.; відп. ред. В. О. Винник]. Київ: Наукова думка, 2003.
- 9) Словник фразеологічних синонімів / М. П. Коломієць, Є.С. Регушевський; за ред. В. О. Винника. Київ: Радянська школа, 1988. 198 с.
- 10) Пентиліук М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: збірник статей. Київ: Ленвіт, 2011. 256 с.
- 11) Колоїз Ж. Порушення фразеологічних норм як один із способів інтенсифікації виразності у мові ЗМІ // *Мандрівець*. 2004. № 2. С. 34–39.
- 12) Комар Л. Світосприйняття фразеологічної одиниці // *Молодь і ринок*. 2011. № 1 (72). С. 128–132.
- 13) Фразеологічний словник української мови / уклад. : В. М. Білоноженко та ін. Київ: Наук. думка, 1995. 984 с.
- 14) Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психологнітивний та етнокультурний аспекти): Монографія. Київ-Черкаси: Брама, 2004. 276 с.

15) Терлецька Л.П. Внутрішні закономірності та основні ознаки фразеологічних одиниць в англійській мові. *«Молодий вчений»*. № 3.2 (79.2), березень, 2020. С. 111–114.

Use of phraseologisms in lessons from the Ukrainian language as a necessary element formation of language culture of future specialists

Valentina Tymkova

Department of Foreign Philology and Translation, Vinnitsa Institute of Trade and Economics of the State University of Trade and Economics, Vinnitsa, Ukraine
ORCID 0000-0001-5170-5412

Abstract. In our study, we analyze the functioning of the phrase in the business communication of students, the study of the phraseological units role in the speech of a modern specialist. The purpose of our research is to highlight the communicative approach to the study of phraseology by students of the any profile and the role of sustained idioms in the formation of their professional culture. The relevance of the study is determined not only by its appeal to the extremely popular topic of phraseology in linguistics, but also by the need to cultivate a conscious desire to study the linguistic heritage of the native state in official business speech. An important aspect of the professional language training of higher education students is their knowledge of the phraseological norms of the modern Ukrainian literary language during the study of the Ukrainian language in a professional direction. In fact, in terms of idiomatic versatility we find historical past of the people, their customs, traditions and culture, reflected most accurately mentality. Idiom, as a component of culture, at the same time acts as a mirror of popular philosophy and point to the linguistic culture of other nations. Native idioms, in this dimension, show an individual identifier powerful socio-cultural sustainability, which reveals the inextricable link of individual human units with integral social organism, which is the nation.

Key words: phraseology, phraseological units, culture of professional speech, literary language, language culture, professional culture.
